

Naujoji finansinė perspektyva 2014-2020: kelios pradinės pastabos

Dr. Klaudijus Maniokas,
ESTEP valdybos pirmininkas

2011-02-22

Turinys

- Išorinės ir vidinės derybos
- Kelios pastabos apie Lietuvos pozicijos formavimą
- Lietuvos prioritetai ES: ESTEP pasiūlymai
- Apie prioritetus ES lygmeniu ir Lietuvoje: išmoktos ir nešimoktos 2004-2013 periodo pamokos
- Apie investicijų formas ir modalumus
- Kaip toliau judėti į priekį?

Derybos dėl naujos finansinės perspektyvos ES

- **Ribota Lietuvos įtaka** - reikia orientuotis į būsimą sutarimą ir keletą svarbiausių dalykų
- **Finansinės ir skolų krizės įtaka ir naujėji guru:** diskredituotas „airiškas“ augimo modelis ir, iš dalies, pati Sanglaudos politika
- **Būsimo sutarimo kontūrai ir galimi konfliktai:**
  - Dabartinis ar net mažesnis resursų lygis ir tradicinis konfliktas tarp mokėtojų ir gavėjų
  - Prioritetų konfliktas: infrastruktūra ar inovacijos (panašus konfliktas, gal tik čia aktyviau pasireikš buvusio sanglaudos šalys)
  - BŽŪP reforma ir tradicinis Šiaurės/Pietų konfliktas

Derybos Lietuvoje

- Naujos strategijos rengimas naujoje strateginio planavimo sistemoje (Europos 2020 ir Lietuvos 2030 santykis, naujoji reformų programa, ESTEP pasiūlymai dėl prioritetų ES)
- Aiškios strategijos svarba siekiant išvengti lėšų pasidalinimo tarp interesų grupių pagal jėgos balansą

Lietuvos prioritetai ES

- MPT užsakymu parengta ESTEP studija apie Lietuvos prioritetus Europa 2020 ir kitų ES strategijų kontekste
- Identifikuotos keturios pagrindinės kryptys, turinčios aiškių implikacijų pasirengimui naujai finansinei perspektyvai.

Tyrime siūlomos keturios ilgalaikės Lietuvos ES politikos kryptys

- **Ištinklinimas ES:** infrastruktūros tinklais susijungti su ES valstybėmis ir visapusiškai integruotis į ES pridėtinės vertės kūrimo tinklus privačioje ir viešųjų paslaugų srityse.
- **Augimas ir atsilikimo įveikimas:** įveikti infrastruktūrinį ir technologinį atsilikimą fizinės ir socialinės infrastruktūros srityse naudojantis ES struktūrine parama.
- **Vertybinė konvergencija:** sudaryti sąlygas visuomenėje plėtotis atvirumui, kūrybiškumui, tolerancijai, lyčių lygybei ir paskatinti didesnę Lietuvos visuomenės sanglaudą.
- **Saugumo ir stabilumo zonos plėtra į Rytus:** ES darbotvarkėje įtvirtinti Lietuvos geografinės padėties bei istorijos lemiamus interesus, tokius kaip saugumo politika, Rytų kaimynystės politika, santykiai su Rusija ir JAV.

Įsitinklinimas ES: mobilumas ir tinklai

- Ši kryptis reiškia tikslią infrastruktūros tinklais (energetika, transportas, informacinių technologijų infrastruktūra) susijungti su ES valstybėmis ir įsijungti į pridėtinės vertės kūrimo tinklus privačioje ir viešųjų paslaugų srityse.
- **Pagrindinės politikos sritys:** ES vidaus rinka, švietimas, sveikatos apsauga (paslaugų mobilumo prasme), bendra valiuta ir ekonominės politikos koordinavimas, moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, energetika, laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė.
- **Veiklos kryptys:**
  - Euro įsivedimas: dalyvavimas Euro zonoje iš esmės pašalintų valiutos devalvacijos galimybę ir investicinę riziką, suteiktų postūmį daugiau dalyvauti tarptautiniame pridėtinės vertės kūrimo grandinėje, didintų Lietuvos įmonių, kartu ir Lietuvos valstybės, konkurencingumą.
  - Aktyvesnis viešųjų subjektų dalyvavimas kuriant pridėtinę vertę, ypač mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos, teisėsaugos ir kt. srityse padidintų paslaugų kokybę.
  - Tolimesnis bendrosios rinkos kūrimas, ypač paslaugų srityje.
- **Partneriai ES:**
  - orientacija į Baltijos jūros regiono valstybes, pirmiausiai inicijuojant projektus tarp trijų Baltijos šalių, o vėliau ir tarp Šiaurės šalių (ypač dvišalius projektus).

Augimas ir atsilikimo įveikimas

- Ši kryptis reiškia augimą ir infrastruktūrinio bei technologinio atsilikimo įveikimą (ekonominė konvergencija), toliau siekiant gerinti sąlygas privačioms investicijoms bei kryptingai naudojant ES struktūrinę paramą.
- **Pagrindinės politikos sritys:** ekonominis augimas, švietimas, tvari plėtra, biudžeto politika.
- **Veiklos kryptys:**
  - Augimo link: bendrųjų verslo aplinkos ir infrastruktūrinių sąlygų ekonomikos plėtrai ir konkurencingumo didinimui skatinimas.
  - Gerosios praktikos pavyzdys - finansų inžinerijos priemonių taikymo Lietuvoje patirtis.
  - Atsilikimo įveikimo link: stengtis priartėti prie pagrindinių ES vidurkių minėtose politikos srityse, taip pat atskirai rūpintis energetikos efektyvumo didinimu ir socialine infrastruktūra, kuri susijusi su konkurencingumu ir kur atsilikimas nuo ES vidurkių didesnis nei fizinės infrastruktūros srityje.
  - Informacinių technologijų infrastruktūros linkme, išlaikant lyderystę šviesolaidinio plačiajuosčio interneto srityje, skatinti tolydesnę pažangą ir kitose informacinių technologijų infrastruktūros ir jos panaudojimo srityse.

Išmoktos ir neišmoktos pamokos

- **Nenustatomas ryšys tarp regulavimo ir investavimo.** Šioje perspektyvoje šį ryšį gali nustatyti Europos Komisija susiejus struktūrinės paramos panaudojimą su vidaus reformomis.
- **Vis dar aktualūs su infrastruktūra ir technologine pažanga susiję prioritetai:**
  - Fizinė infrastruktūra vis dar svarbi tiek šalies viduje, tiek ta, kuri sujungia su kitomis ES valstybėmis (energetika, transportas)
  - Socialinė infrastruktūra dar labiau atsilikusi
  - Technologinis atsilikimas vis dar ryškus
- **Poreikis kokybiškam švietimui**, orientuojantis į tarptautinius standartus, dar didesnis
- **Investicijos į administracinius gebėjimus aktualios**
- **Nauji prioritetai:**
  - urbanistinė plėtra
  - energetinis efektyvumas

Formos

- Daugiau finansų inžinerijos?
- Didesnis dėmesys dideliems projektams ir jų valdymui
- Skatinti/nevengti ES ir Europos Komisijos konkrečiai priežiūros įgyvendinant didelius projektus
- Makroregioninės programos (Baltijos jūros regiono programa su savo tiesioginiu finansavimu)
- Sumažinti finansinės paramos valdymo administracinę našta

Kaip toliau judėti į priekį?

- Nors pasirengimas Vyriausybėje ir Seime bei bendravimas su interesų grupėmis yra esminis reikėtų išnaudoti ES praktiką ir papildomai sukurti „išminčių grupę“, kuri pateiktų savo pasiūlymus dėl strategijos ir suintensyvintų viešas konsultacijas.